

Watervogeltellingen in Nederland

Nieuwsbrief seizoen 2025/2026, nr. 1 september 2025

Nederland is bij uitstek een land van wetlands en watervogels. Met watervogeltellingen worden objectieve gegevens verzameld over aantallen, verspreiding en de veranderingen daarin. Het landelijke project vindt plaats in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring en wordt ondersteund door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Rijkswaterstaat Centrale Informatievoorziening en het Centraal Bureau voor de Statistiek. De landelijke coördinatie wordt verzorgd door Sovon Vogelonderzoek Nederland. De tellingen worden uitgevoerd door een groot aantal waarnemers van vogelwerkgroepen, behorende instanties, provincies en instituten. Er worden maandelijks tellingen uitgevoerd in monitoringgebieden (alle watervogelsoorten, in Rijkswateren en overige Vogelrichtlijngebieden), pleisterplaatsen (ganzen en zwanen) en in januari de Midwintertelling.

Nijmegen, 26 augustus 2025

Beste mensen,

Het nieuwe watervogeltelseizoen is weer van start gegaan. Het is inmiddels al weer het 51e jaar dat er watervogels worden geteld in Nederland en het 34e dat door Sovon wordt georganiseerd. Met deze mooie reeks houden we goed in de gaten hoe het met de niet broedende watervogels gaat. Fijn dat je ook dit seizoen weer wilt gaan tellen.

We starten dit telseizoen al vroeg op **6 september** met een integrale telling op de Wadden. Het hoogwater in Harlingen valt eveneens al vroeg: om 9:43u en heeft een hoogte van 112 cm. Zeker de tellers in de westelijke Waddenzee zullen al vroeg moeten beginnen. Houd daar s.v.p. rekening mee. Gelukkig is het geen december, dus het kan net. Dan volgt een week later op **13 september** de telling van alle monitoringgebieden en ganzen-en zwanengebieden. Voor ganzen en zwanen is het een belangrijke telling om de aantallen en verspreiding van Grauwe Gans, Brandgans, Canadese Gans, Nijlgans en Knobbelswaan vast te stellen.

Op 1 september is weer de inmiddels jaarlijkse online startavond. Deze nieuwsbrief komt bij de Waddentellers voor deze datum aan. Aanmelden kan dan nog. De teller in de overige gebieden krijgen deze nieuwsbrief later. Hopelijk hebben jullie de startavond digitaal bijgewoond. Gemist of wil je deze terugkijken? Dan kun je een mailtje naar ons sturen voor de terugkijklink. Voor de start van de tellingen kun je wellicht ook nog even de handleiding doornemen. Daar is heel veel informatie in te vinden, ook bijvoorbeeld hoe je een telling doorgeeft en wanneer je wat invult bij de kop- of basisgegevens. De handleiding is online te vinden op [onze website](#)*.

Er is verder weinig veranderd ten opzichte van vorig seizoen. De invoer is nog hetzelfde (die is twee jaar geleden al onder handen genomen) en er zijn geen wijzigingen in de personele bezetting van de (regio)coördinatoren.

Ik wens jullie een fijn telseizoen, succes met de tellingen!

Menno Hornman

* pub.sovon.nl/static/publicaties/Handleiding-Watervogels-en-Slaapplaatsstellingen-2024-LR.pdf

Nederland (binnenland)	
13 september 2025 monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling	
18 oktober 2025	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
15 november 2025	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
13 december 2025	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
17 januari 2026	midwintertelling, monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
14 februari 2026	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
14 maart 2026	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
18 april 2026	monitoringgebieden, ganzen en zwanentelling
2 mei 2026	telling Brand- en Rotgans
16 mei 2026	selectie van monitoringgebieden
13 juni 2026	selectie van monitoringgebieden

Waddengebied	
6 september 2025 integrale Waddentelling 09:43 - 112cm	
11 oktober 2025	steekproeftelling, ganzen en zwanen 13:33u 116cm
8 november 2025	integrale Waddentelling 11:33u 116cm
6 december 2025	steekproeftelling, ganzen en zwanen 10:32u 112cm
10 januari 2026	integrale Waddentelling 14:02u 67cm
21 februari 2026	steekproeftelling, ganzen en zwanen 12:22u 82cm
21 maart 2026	steekproeftelling, ganzen en zwanen 11:29u 82cm
18 april 2026	steekproeftelling, ganzen en zwanen 11:32u 82cm
2 mei 2026	telling Brand- en Rotgans 11:07u 87cm
16 mei 2026	integrale Waddentelling 10:20u 80cm
20 juni 2026	steekproeftelling 14:35u 116cm

NB. Bij voorkeur niet van de teldatum afwijken, echter bij slecht weer of andere overmacht kunnen tellingen nog één dag voor tot twee dagen na de teldatum worden uitgevoerd. Hoogwatertijden gelden voor Harlingen.

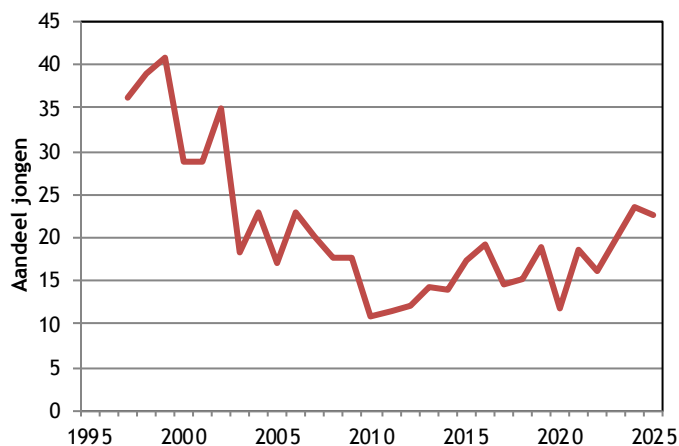
Vorig seizoen berichtten we bij aanvang over de slechte weersomstandigheden op de Russische toendra in de zomer en bleek naderhand het broedsucces van Kleine Zwaan (2,5% eerstejaars, alleen Nederland), Toendrarietgans (8,8%), Kolgans (6,3%), Brandgans (3,8%) en Rotgans (1,3%) niet over te houden. Hoe de situatie dit seizoen was weten we nog niet, omdat er voor zover bekend geen Russische collega's in de bekende gebieden op pad waren. Van de Dwergganzen uit Zweden weten we inmiddels wel dat het broedseizoen minder gunstig verliep dan de afgelopen vier jaren, waarin in totaal 100 jongen groot werden. Tot nu toe zijn er ten minste vier paren met 14 jongen gemeld, zodat we dit seizoen geen grote toename in bijv. het Oudeland van Strijen of bij Petten hoeven te verwachten. Tegelijk verdwenen er namelijk ook een aantal bekende (geringde) vogels in het broedseizoen, vermoedelijk door predatie.

Onder de Nederlandse broedvogels viel opnieuw het hoge broedsucces van Grauwe Ganzen op: 22,5% jongen in een steekproef van 31.500 vogels die in juli en augustus werd gecontroleerd. Het aandeel jonge Grauwe Ganzen in de nazomer schommelde lange tijd rond de 17%, maar steeg in de afgelopen jaren (figuur 1), overigens niet alleen bij ons maar ook in het naburige Noordrijn-Westfalen in Duitsland, wat suggereert dat het grotere aandeel jongen niet enkel een Nederlands fenomeen is. Bij de komende septembertelling zal Grauwe Gans ook in de meeste telgebieden domineren en we zijn benieuwd of het broedsucces van de afgelopen jaren doorwerkt in de aanwezige aantallen. De gegevens van het nieuwe broedvogelrapport (stats.sovon.nl/pub/publicatie/22442) laten ook zien dat het aantal broedende Grauwe Ganzen in tien van de twaalf provincies nog steeds in de lift zit.

Internationale zwanentelling in januari 2026

Hoewel pas over een paar maanden: dit seizoen staat mede in het teken van de internationale zwanentelling die door de Swan Specialist Group wordt gecoördineerd. Deze telling vond tot nu toe eens in de vijf jaar plaats, maar om beter aan te sluiten bij het ritme van internationale rapportages is de frequentie nu aangepast naar eens in de zes jaar. Een publicatie met resultaten van de laatste telling in 2020 zal later dit jaar in *Wildfowl* verschijnen. Bij die telling werden 12.702 Kleine Zwanen geteld, wat de al langer aanhoudende afname nog eens bevestigde. Voorlopige resultaten van 2024/25 laten zien dat in Nederland in alle maanden minder Kleine Zwanen werden geteld dan gemiddeld in de vijf voorgaande seizoenen. Uit het Verenigd Koninkrijk kwamen geluiden dat de afgelopen winter vrijwel geen groepen werden gevonden. In Noord-Duitsland, waar zich de afgelopen jaren in de winter en nawinter juist steeds meer zwanen concentreerden, lijken de aantallen nu over hun hoogtepunt heen, maar het is volstrekt onduidelijk of de 'verdwenen' vogels elders verblijven, of dat de gehele populatie verder afnam. De telling van januari 2026 is dan ook extra belangrijk om na te gaan hoe het nu met de populatie is gesteld. Voorafgaand aan de internationale telling van januari vindt in het weekeinde van 13/14 december de internationale broedsucces telling plaats. Deelnemers aan die telling krijgen in de loop van het najaar nog eens apart bericht.

Kees Koffijberg

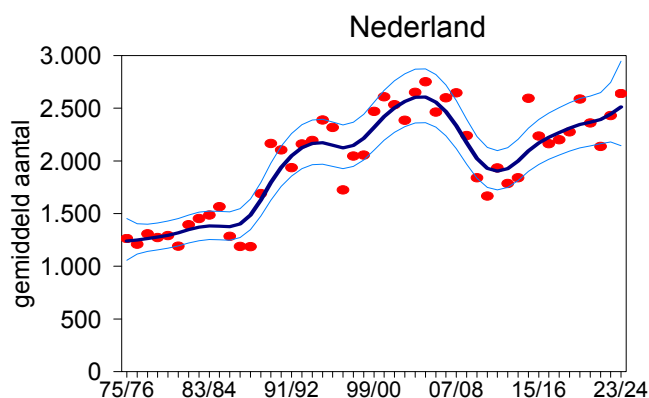

Figuur 1. Aandeel jonge Grauwe Ganzen in de nazomer in Nederland.

De Blauwe Reiger heeft een ruime verspreiding en kun je bijna overal waarnemen. Ze komen in allerlei habitat voor en ze hebben een breed palet aan voedsel. Tijdens de telling in september worden doorgaans de hoogste aantallen gezien.

Hoogste aantallen laag Nederland

Hoewel er in het buitenland door collega onderzoekers altijd hartelijk wordt gelachen als ik het over hoog en laag Nederland heb, maakt dat toch echt een verschil bij ons. Een belangrijk aandeel van de Blauwe Reigers zowel broed- als wintervogel verblijft in het lage deel (onder NAP) op veen, zeeklei en rivierklei. In de Vogelatlas is dat verschil goed te zien (zie: [Blauwe Reiger | Sovon Vogelonderzoek*](#)). Alleen in Flevoland en Zeeland blijven de aantallen in laag Nederland enigszins achter. En het betekent ook niet dat ze niet voorkomen in hoog Nederland, maar zoals gezegd wel beduidend minder.

Figuur 2. Blauwe Reiger. Landelijke trend vanaf 1975/76.

Blauwe Reigers bij het schonen van de sloot. Heemskerker Noordbroek 20 mei 2020. Foto: Hans Schekkerman

September de topmaand

De vogels die we tijdens de watervogeltelling zien behoren nagenoeg alle tot onze broedvogels. Dat zien we ook terug in de landelijke trends van de broedvogels en de watervogels die sterk overeenkomen; beide zijn in de recente 12 jaar licht toegenomen. Een klein deel trekt weg en wintergasten komen uit landen ten noorden en oosten van ons. De aantallen bij de septembertelling pieken doorgaans om dan in de maanden daarna geleidelijk kleiner te worden. Dit heeft waarschijnlijk te maken met sterfte onder de jonge vogels die dan zelf hun kostje bij elkaar moeten scharrelen en daar nog niet zo bedreven in zijn. Zo werden in september vorig jaar mooie aantallen gezien in: Maas: Borgharen – Itteren (37), Waal: Deest – Druten & Maas: Itteren – Monding Geul (35), Bovenkerkerpolder (NH) (34), Noordpolder te Veld en Maatpolder (Ut) & Dollard (32), Adorp – Paddepoel (Gr) (31) en Buren – Asch (Gl) (30), Duivense en Giesbeekse Broek (29), Polder Matsloot-Roderwolde (Dr) & Waal: kerncentrale – scheepswerf (28). Deze aantallen werden in relatief vochtige omstandigheden geteld: een jaar geleden rond deze tijd stond het voor de afwisseling eens niet overal droog. Dit jaar is dat wel weer het geval en de verwachting is dat het niet snel verandert. Opvallend is het grote verschil in neerslagtekort in het zuidwesten (-300 mm) en noordoosten (-90 mm). Het waterpeil in de rivieren is bijzonder laag (eind aug) maar de verwachting is dat het gaat stijgen maar ook later weer zal dalen. We gaan zien wat voor effect dat heeft op de Blauwe Reiger en andere vogels.

Geen kieskeurige eter

Blauwe Reigers eten alles wat zij in ondiep water (zoet, brak en zelfs zout) kunnen vinden: kleine en grotere vissoorten, rivierkreeft (exotische soorten), jonge watervogels, salamanders en kikkers. In agrarisch gebied zijn mollen, ratten en muizen hun leven niet zeker met een Blauwe Reiger in de buurt en bij werkzaamheden worden ook ongewervelden gegeten. In (of buiten) de bebouwde kom helpen mensen ze soms een handje. Blauwe Reigers zijn present wanneer bijvoorbeeld de visboer opruimt, wanneer het voedertijd is in de dierentuin, maar ook wanneer sloten worden geschoond. In dat kader is de film Schoffies ([Schoffies | NPO Start**](#)) over de perfecte integratie van de reigers in het grotestadsleven een kijktip!

Jan Schoppers

* stats.sovon.nl/stats/soort/1220

** npo.nl/start/video/schoffies_1

Terugblik op extra integrale van juli

We begonnen het nieuwe telseizoen in de Waddenzee meteen met de extra integrale hvp-telling. Die vond onder zomerse omstandigheden plaats op 12 juli jongstleden, hoewel een straf noordoosten windje het nog tamelijk fris maakte voor de tijd van het jaar. Nu we de extra integrale al achter de rug hebben, resteren voor de rest van het seizoen alleen nog integrale telling in de vaste maanden september, november, januari en mei, en maandelijks de steekproefgebieden natuurlijk.

Het was de zesde maal dat er een integrale julitelling in de Nederlandse Waddenzee plaatsvond. De eerste dateert van juli 1972, de laatste keer van 18 juli 2015. De vijf talrijkste soorten bij die laatste waren Kokmeeuw (168.627), Bonte Strandloper (149.304), Wulp (106.328), Scholekster (61.656) en Rosse Grutto (51.426). Die top 5 zag er nu iets anders uit. De Kokmeeuw was ook nu de talrijkste soort met ruim 153.000. Wetende dat aantallen van Ameland, Rottumeroog en Dollard nog ontbreken, kan het totaal het aantal van 2015 nog wel eens overschrijden. De meeste Kokmeeuwen (bijna 35.000) zaten langs de Groninger Noordkust. Op één na talrijkste soort was de Wulp, met 58.500 individuen, waarvan ruim 10.000 langs de Friese Waddenkust. Dat was ook de hotspot voor Bergeenden (44.639), waarvan er met de hvp-tellingen bijna 55.000 werden geteld. Voor de Bonte Strandloper is juli (samen met juni) de maand waarin aantallen het laagst zijn in ons land. Het voorlopige aantal komt op ruim 51.000, waarvan 23.000 langs de Friese Waddenkust. Het aantal Scholeksters komt voorlopig op 42.000, waarvan 6900 langs de Groninger Noordkust.

Juli is ook de maand dat aantallen *Tringa's* flink aantrekken. Zo telden we in juli 2015 bijna 40.500 Tureluurs, maar met de voorlopige aantallen – en zeker het nog ontbreken van de Dollard – redden we dat niet. Dat voorlopige totaal stokt op 19.500, waarvan de meeste in de Kop van Noord-Holland (Balgzand/Normerven: 4700). In juli 2015 bedroeg het aantal Groenpootruiters ruim 10.000, maar daarvan ligt het voorlopige totaal op 2500, waarvan bijna 800 op Schiermonnikoog. Met het ontbreken van de Dollard is zeker het overzicht van Zwarte Ruiters nog incompleet. In juli 2015 ging het om bijna 3000 Zwarte Ruiters. Het voorlopige totaal bedraagt 430, waarvan 230 langs de Groninger Noordkust.

Paar krenten dan nog. Pontische Meeuwen werden gezien op Vlieland (1) en langs de Groninger Noordkust (1). Langs de Friese Waddenkust hielden zich 3 Zwarte Ooievaars op. Op Texel zat een Aziatische Goudplevier. Temmincks Strandlopers werden langs de kusten van Friesland (2) en Groningen (1) gezien. De Friese Waddenkust was ook goed voor een vroege Kleine Burgemeester. Op Rottumerplaat werden een Witvleugelstern gespot.

Al met al een mooie telling. Op naar de integrale van september, die vanwege ongunstige tijdstippen van hoog tij op de zaterdag in september uitzonderlijk vroeg in de maand plaatsvindt. Tel ze!

Romke Kleefstra

Watervogeltellingen Menno Hornman (menno.hornman@sovon.nl)
 • **projectcoördinatie** Mayke Vonk (mayke.vonk@sovon.nl)
 • **formulieren etc.** (Alle coördinatoren zijn telefonisch te bereiken via 024-7 410 410)

Coördinatie Slaaplaattellingen: Jip Louwe Kooijmans (Jip.louwekooijmans@sovon.nl)

Regiocoördinatoren

(ZO) Zoute Delta	Mervyn Roos (06-12 21 81 34, mervyn.roos@rws.nl)
(NH) Noord-Holland	Jelle Abma (024-7 410 410, jelle.abma@sovon.nl)
(ZH) Zuid-Holland	Vincent de Boer (024-7 410 410, vincent.deboer@sovon.nl)
(ZL) Zeeland	Jan-Willem Vergeer (024 7 410 410, jan-willem.vergeer@sovon.nl)
(FR) Friesland	Sjouke Scholten (024-7410 410, sjouke.scholten@sovon.nl)
(GR) Groningen	Kees Koffijberg (024-7 410 410, kees.koffijberg@t-online.de); midwintercoördinator Sjouke Scholten (p/a Sovon)
(DR) Drenthe	Harold Steendam (0592-273845, harold_steendam@hotmail.com)
(FL) Flevoland	Jan Schoppers (024-7 410 410, jan.schoppers@sovon.nl)
(OV) Overijssel	Jan Schoppers (024-7 410 410, jan.schoppers@sovon.nl)
(GL) Gelderland	Jan Schoppers (024-7 410 410, jan.schoppers@sovon.nl)
(UT) Utrecht	André van Kleunen (024-7 410 410, andre.vankleunen@sovon.nl)
(NB) Noord-Brabant	Bas Hissel (024-7 410 410, bas.hissel@sovon.nl)
(Li) Limburg	Bas Hissel (024-7 410 410, bas.hissel@sovon.nl)
(WG) Waddengebied	Romke Kleefstra (06-10 64 66 40, romke.kleefstra@sovon.nl)
(RG) Grote Rivieren	Jan Schoppers (024-7 410 410, jan.schoppers@sovon.nl)

Informatie over coördinatie in (IJ) IJsselmeergebied, (RM) Randmeren, (BR) Beneden Rivieren, (NZ) Noordzee
 via Sovon Menno Hornman (024-7 410 410, menno.hornman@sovon.nl)

Deze nieuwsbrief wordt toegezonden aan tellers en/of coördinatoren. De resultaten van de komende telling a.u.b. zo spoedig mogelijk naar Sovon Vogelonderzoek Nederland, Antwoordnummer 98189, 6500 VA Nijmegen sturen. Vergeet niet de gebiedscodes in te vullen. Een postzegel is niet nodig!!

Nb! In deze nieuwsbrieven genoemde aantallen zijn voorlopig en vaak nog onvolledig! Ze zijn dus niet geschikt voor verder gebruik.